

A hallgatók alkotó szerepe

Egy-két nap még — és a szegedi egyetem s a főiskola szemínáriumi helyiségei, a könyvtárak olvasótermei fokozottan telnek meg diákokkal: kezdődik a „hajrá”, az iskolai év végét jelző vizsgaidőszak.

Egy-két hét — s egyetemi és főiskolai fiataljainknak számot kell adniok egy félév, vagy esztendő munkájának eredményéről — a vizsga jellegétől, „fajtájától” függően. Egymást követik majd a folyosói drukkal kezdődő kolokviumok, szigorlatok, államlvizsgák...

A vágató időt nem lehet — s nem is célszerű — megállítani. Ami tegnap még megfelelően korszerűnek tűnt — ma már esetleg az *avultság* szagát árasztja. Az egyes tudományterületek s a technikai eszközök bámulatos fejlődésével lépést kell tartania nem csupán az egyre termelékenyebb munkát végző kétkézi dolgozóknak, hanem — többek között — a felsőoktatási intézmények a vizsgákra és méginkább az élet feladataira felkészítő tevékenységére is, az oktatási módszerekre.

A tanítás másodlagos

— Korszerűen folyik-e a vizsgákra való felkészítés felsőoktatási intézményekben? Konkrétabban: a szocialista társadalom megnövekedett igényeivel lépést tud-e tartani az oktató és az oktatott — a vizsgákra felkészítő és a vizsgára felkészülő? Ezzel a kérdéssel fordultunk dr. Zentai Károly szegedi főiskolai docenshez, aki erre vonatkozóan értékes előadást tartott a tanárképző főiskola közelmúltban rendezett tudományos ülésszakán.

— Egy mondatban lehetetlen válaszolni, a probléma nagyon összetett — mondja feleletként dr. Zentai Károly. — Sokminden történt már a korszerű oktatási módszerek bevezetése tekintetében, de több vonatkozásban ma is kísértenek a kifejezetten konzervatív metódusok. A felsőoktatás sok területén konzerválódtak az oktatás „hagyományos” módszerei.

— Milyen sajátos problémákat kell megoldani ahhoz, hogy a hagyományos módszerek helyett a korszerűk érvényesülhessenek? — Mindenekelőtt fogadjuk el kiindulásul a kiváló pedagógus-tudósok, Siemenskinek azt a megállapítását, hogy az oktatás munkájában a hallgatónak alkotó szerepet kell betöltenie. W. Guyer még élesebben fogalmaz ebben a vonatkozásban: „A tanítás a tanuláshoz képest másodlagos folyamat, csupán kiegészítője a tanulás tevékenységének”. Tehát a korszerű felsőoktatási didaktika problematikájában központi helyet kell biztosítani a hallgatók tevékenységének mindenoldalú vizsgálatára — amit egyébként az ó aktív közreműködésük nélkül nem oldhatunk meg. Tapasztalataink szerint többségük adminisztratív intézkedések nélkül is rendszeresen részt vesz az előadásokon. Persze, megnyilatkozásaikból az is kitűnik, hogy az előadásokat különböző módon értékelik. Értékelésük kialakításánál jobbra szubjektív szempontok játszanak szerepet. Többségük az érdekes, változatos, hangulatos előadási formát, a vizsgák szempontjából is hasznos tartalmat emeli ki.

Előadás és vizsga

— Hogyan értékelték ma a hallgatók az előadást, a jegyzetelés, az egyéni jegyzetkészítés dolgát a vizsgák összességében? — Kísérletet tettünk ennek felmérésére is, hiszen a vizsgakövetelmények szempontjából sem közömbös kérdés ez. A vélemények annyira megoszlanak és olyannyira eltérők, hogy „statistikailag átlagfélélt” ezekből nem képezhetünk. A hallgatók szinte kivétel nélkül becsülik azokat az előadásokat, amelyek közvetlenül segítik a vizsgára való felkészülést és amelyet mégis azt nyújtják, amit a tankönyvek, jegyzetek

A központi hely a diákoké

Elavult nézetek

Újszerű kapcsolatok diák és tanár között

tek a legideálisabb esetben sem adhatnak meg. Ami az egyéni jegyzetek szerepét illeti: a hallgatók — elenyésző kivétellel — szükségesnek minősítik a jegyzetkészítést, s a legtöbben törekednek is erre. Felvetődik azonban a kérdés: képes-e a hallgató napi 4—5 órán át rendszeres jegyzetelésre, s további 3—4 órán át gyakorlati vagy szemínáriumi foglalkozásokon való, értékes részvételre, esetleg — pluszként — könyvtári, laboratóriumi kutatómunkára? A hallgatók egybehangzó megállapítása, hogy a nap első óráin még frissen, értékesíthető módon jegyzetelnek — az órák legnagyobb részében azonban fáradtan lemondanak az előadás rendszeres, esetleg vázlatos jegyzeteléséről is. Többségükben nem is tudnak hasznosan jegyzetelni, így aztán 12—40 százaléka a vizsgai felkészülésnél egyáltalán nem használja saját jegyzetét, noha ez a tény minősítő jellegű.

A hallgatók feladatai

— Mi hát a megoldás ebben a tekintetben? Ne jegyzeteljenek a hallgatók? S hanyagolják el az óralátogatást?

— Ezt korántsem jelenthetjük ki. Az előadás — a közlés és demonstráció eszközeit felhasználva — nagyon hatékonyan teremthet kapcsolatot a hallgatók és a tények egy része között. A tapasztalt oktató a legtipikusabb és az elemzésre legalkalmasabb tényeket választhatja ki előadása lényegéből, mondanivalójának szemléltetésére, illetve az indukció — tehát az egyedítől az általánoshoz való eljutás — végrehajtásához. Az előadásoknak épp ebben a vonatkozásban van jelentősége. Azonban a tisztázott és világosan meghatározott fogalom visszavezetése az egyedire — a hallgató feladata kell legyen, melyet önállóan is meg kell tudni oldania. A konkrét tények között csak így tud disztingválni, rangsort felállítani, értékelni. Így aztán az előadás kerete egymagában nem lehet elegendő a tényanyag bemutatására, a legkorszerűbb technikai segéd-eszközök alkalmazása mellett sem.

Feltétlenül ki kell egészíteni az előadás révén szerzett eredményt a hallgató önálló feldolgozó tevékenységével — mégpedig szervezett formában —, hogy az elemzési módszer a hallgató készségévé fejlődhesen. A hallgató maga jusszon el a problémálatáshoz; legyünk azon, mi, előadók, hogy legalább jártasságot érjen el az ismeretszerzésben.

Kockázat és eredmény

— Nem kíván ez túlságosan sok plusz-időt?

— A tanárok és hallgatók óráin kívüli, szervezett kapcsolatának jobb kiépítése nyilván időt igényel, ez mégsem járna plusz-idő ráfordításával, mert hiszen sok helyre idő lenne csökkenhető, amely a hallgatók órákon

való passzivitása folytán csekély eredményű. Az oktatók más irányú elfoglaltságának korlátozásával még lehetne szervezni azt, hogy a tanárok heti 8—15 órában közvetlenül konzultálhassanak a hallgatókkal. Ennek eredménye meggyőződésem szerint gyorsan jelentkezne. Többször tapasztalhatjuk a hallgatókkal konzultált szakdolgozatok készítése közben, milyen értékek feltárására képesek, ha konkrét feladatokat bízunk rájuk. A teljesítményképes tudás megalkotása érdekében a lexikális tananyag megszerzésére és a készségek kialakítására fordított időt is arányosabban kell megállapítani. Hadd kezdjem le ismét: az oktató és hallgató újszerű kapcsolatának állandósítása és ezzel együtt a sürített ellenőrzés megteremtése „forradalmi” változásokat igényel, egy csomó elavult nézet s általában nem használja saját jegyzetét, noha ez a tény minősítő jellegű.

Dér Endre

Befejeződött a hangversenyévad

A Magyar Kamarazene nagyszerű vendégzereplésével zárult a filharmonia idei hangverseny-sorozata: a Tátrai Vilmos vezette kintőn együttes Purcell, Vivaldi, Stamitz, Mozart majd Sárközi és Weiner-műveket játszott a szerda esti, Tisza Szálló-beli hangversenyen.

Purcell *Chaconne*-ja nagyszerű nyitó darab. Egyszerűségében is ünnepi zene, s a kamarazenekar előadásában: élmény. Szerencsés kézzel dolgozta át Keszler Lőrinc Vivaldi egyik fűvelversenyét. Az eredmény egy jól sikerült brácsaverseny. Szükség volt rá, mert nagyon szegényes az irodalma ennek a hangszernek. Mauthner Anna — a mű szolista — egyik legjobb brácsaművésznőnk. Szép tónussal, jó stílusérzékkel játszotta a darabot.

Stamitz *Zenekari kvartettje* után Mozart c-moll *Adagio és fuga*-ja jelentette a koncert csúcspontját. Sárközi István *Klarinét-szimfóniájáról* sok jót és szépet hallottunk. S ezért talán túlfokozott érdeklődéssel vártuk a darab szegedi bemutatását. Sárközi zenéje közérthető, mindig igényes. Hangszereleése színes és erőteljes, s különösen nagyszerűen kezeli a klarinétot. Kár azonban, hogy az általában Bartók stílusban megfogalmazott zene itt-ott már szinte idezetszerűen bartókos. A darab nagy tudást igénylő klarinét szolóját Balassa György játszotta nagyszerű virtuozitással és szép színekkel.

A koncert Weiner közismert és népszerű *II. Divertimento*-jával zárult.

V. I.

„Országos” kovácsok

— Úgy nézze meg ezt az épületet, hogy ezt kazánkovácsok csinálták.

Büszkén mutogatja új telephelyüket Daróczy György, a Szegedi Kazánjavító Ksz műszaki vezetője. Tavaly szeptember 20-án kezdtek hozzá, január közepén fejezték be.

— És azelőtt?

Petőfitelepre, a ksz szülőföldjére bizony nem a legjobb emlékekkel gondolnak vissza. Szűk volt a hely, olykor az úton, az árokparton dolgoztak emiatt.

A kényes körülmények nyilait ide mutattak: túl a Rókuson, a városon kívülre.

— Jó néhány ezer társadalmi munkaórát írtunk össze; eleinte. Aztán már nem

is vezettük a kimutatást, pedig dolgozóink munkaidő után, meg szombaton, vasárnap is alapoztak, falaztak, szereltek, sietteték a befejezést.

Az autóstop-csárda mögött elhelyezkedő telepen most egy kisebb, kethelyiségű irodaházikó és egy nagy műhelyépület áll.

— Persze, sok változtatás, jó néhány szociális befektetés, elkel még ide — mondja a műszaki vezető. — Még laborban mosdanak munkásaink, de már elkészítettük a költségvetést; központj fűtést, meleg vizes fürdőt terveztünk.

S mert a kazánjavítók között van egy központifűtés-szerelő brigád is, ez egyszer saját maguknak állítják majd be a kazánt, szerelik a fűtőtesteket.

A ksz dolgozói néha nagy utakat tesznek meg, előfordul, hogy hetekig is távol vannak. Utánamennek a munkának — Budapestre, Gyöngyösrre, Debrecenbe, Sarkadra, Mezőhegyesre, Bajára, Kiskunhalasra, néha még a Dunántúlra is.

— Az egyszerűbb javítások ugyanis a helyszínen megoldhatók.

A szövetkezet, melynek az említetteken kívül túzóltókészülékeket javító és karbantartó részlege is van, jelenleg 64 fős létszámmal dolgozik. Ezt kilenc fővel bővíteni szeretnék, mert: — Van egy „sokcsillagos” beruházásunk: egy BW-kazánt kell a Chinoi-gyárban le-

előző, az úgynevezett preventív munkának fontos szerepe jut, amikor egy-egy család, különösen a kiskorú gyermekek jó útra tereléséről van szó. S túl a tanácsadón a segítségnyújtáson, egy-egy család problémájára nem oldódik meg márról holnapra. Vannak aktivisták, akik naponta, hetenként látogatnak el egy-egy családhoz, hogy szorult helyzetükön változtassanak.

Az ital sajnos a legnagyobb romboló erő, amely olykor szétzilészt családot, s ennek a kiskorú gyermekek látják elsősorban a kárát. Ahol a nevelőmunka, a jó szó nem segít, ott a törvényes eszközök igénybevételével szorítják rá a szülőket, hogy gyermekükkel törődjenek. B. J.-ék családjában tizenegy gyermek van, s kilenc még kiskorú. A szülők és a nagyobbak keserűségéből szépen megelégelnek, a gyermekek járhatnak tisztán és gondozottan az iskolába, ha az édesapjuk hazaadna a teljes keresetét. Ekkora családban elkel a mellékkereset is. Az apa azonban csak az úgynevezett fő keresetét adta haza, a többi elitta. Emiatt az anya nem tudott helytállni a családban, s mindig pénzgondokkal küszködött. A II. kerületi tanácsnak szinte állandóan segíteni kellett rajtuk. Ilyen állapotok mellett az iskoláskorú gyermekek életmenete is felborult, az iskolába hol jártak, hol nem. Ha el is mentek, sokra nem mentek velük, mert tanulásukban senki sem ellenőrizte őket. A családnak ez az állapota jó részét már a múlté, mert a gyámügyi állandó bizottság és az ifjúságvédelmi bizottság rendezte tette B. J.-ék életét.

Sokáig keresték a gyámügyi állandó bizottság tagjai és az ifjúságvédelmi bizottság aktivistái, hogy milyen módszerrel tudnák megszélesíteni Sz. M. magánfuvarost. Befogta nagyobbik

fiát munkára, holott az még iskolaköteles. Reggelente nem engedte el az iskolába, felültette a kocsiira hájtócsakra, rakodónak. Ezért a cselekedetéért inkább fizette a bírságot, de mégsem engedett makacsságából. Otthoni környezetükben is csak rossz ragadt a gyerekre, mert a fuvaros férj ivott, megverte a feleségét, s durva szavakkal illetve a mindig kedvét kereső gyereket is. A meggyőzés, s szép szó nem használt semmit, s végül is ifjúság elleni büntetés miatt eljárást indítottak az apa ellen. A legvégén szülő alkalmazzott felelősségre vonás ügy látszik, megtette a hatását, mert a gyerek egy darabig ismét rendszeresen járt iskolába. Ahogy viszont telt, múlt az idő, az apa, úgy kezdte magára öltetni ismét régi enjét. A nagyobb gyereket most ismét otthon fogja. A másik három kiskorú gyermekét pedig hamarosan állami gondozásba veszik, hogy megkíméljék őket apjuk életmódjától.

Határesetként szerepel K. A. 14 éves fiú, akit a környék rémeként ismernek. Lop, verekszik, sőt több kerékpárt is lopott már. A környéken lakó kisebb gyerekeket is akarata alá kényszeríti ez a „bandavezér”. Hogy ez a gyerek ilyené vált, abban az apja is közreműködött azzal, hogy amikor felkeresték fia magatartásával kapcsolatban, a jószándékú figyelmeztetők szavának ellenszegült. Az apa aféle „fenegyereknek” tartja önmagát is pedig valójában nem az, csak könnyebb a lelkének, ha ellenszegülhet bárkinek, aki a javát akarja.

Az anya mindenáron segíteni akar a fián. Az üzemből, ahol dolgozik, állandó éjszakai műszakra kérte magát, csak azért, hogy nappal figyelemmel kíséresse gyermekét. De mit ér az ó megfeszülése, ha az apa csak félévélről veszi a 14 éves gyerek „csinytevéseit”. A környékben lakók túrelme már nagyon is fogytán van a szabadjára engedett gyermek miatt. Ez érhető, a rossz hatástól féltik saját gyermekeiket. S ezt az esetet most már nem elég tanulmányoznia a kerületi tanács gyámügyi állandó bizottságának és ifjúságvédelmi bizottságának. Minden munkájuk, igyekezetük megtört az apa makacsságán, s a 14 éves gyerek „javíthatatlanságán.” Most már hathatósabb eszközök szükségesek, hogy jobb belátásra bírják.

Simai Mihály

L. F.

Újabb kedvezmények a dolgozók általános iskolájában

Üzemek, intézmények, vállalatok és tsz-ek dolgozói mind többen tanulnak a dolgozók általános iskolájában. A Szakszervezetek Csongrád Megyei Tanácsának Elnöksége legutóbbi ülésén megtárgyalta a felnőttoktatás jelenlegi helyzetét, s ezen belül a dolgozók általános iskolájában bevezetett új lehetőségeket és kedvezményeket. Ezekről Gulácsy Zoltán, a III. kerületi oktatási intézmények vezető igazgatója a következőket mondta:

— A Művelődésügyi Minisztérium a jövőben megkönnyíti a dolgozók továbbtanulását. Lehetőség nyílik arra, hogy a továbbtanulni akaró dolgozók tíz hónap alatt elvégezhesék az általános iskola VII. és VIII. osztályát. Megkönnyítik az évvégi vizsgákat is. Magyarból, matematikából, történelemből és az élővilág ismer-

retéből vizsgabizottság előtt tesznek felkészültégükről bizonyosságot a hallgatók, a többi tárgyakból az utolsó szakfőtanár órán vizsgáznak, ami az utolsó felelettel a tanulmányi idő alatt szerzett jegyek lezárását jelenti.

Szegeden és Csongrád megyében a dolgozók általános iskolájába szeptember 1-ig lehet jelentkezni. Az üzemekben, intézményekben, a tsz-ekben megbízott továbbtanulási felelősöknek tervet kell készíteniük az új tanévrre, hogy munkahelyükről hányan és hol akarnak továbbtanulni. Szegeden a dolgozók lakhelyéhez igazodva, az I. kerületben a Gutenberg utcai általános iskolában, a II. kerületben a Rókusi általános iskolában, a III. kerületben pedig a Háman Kató általános iskolában jelentkezhetnek általános iskolai bizonyítványukkal a dolgozók.